

Warszawa, 14 grudnia 2020 r.

L.Dz. 1/11/MS/2020

Szanowny Pan
Prof. dr hab. Marek Zirk-Sadowski
Prezes Naczelnego Sądu Administracyjnego
ul. G.P. Boduena 3/5
00-011 Warszawa

Szanowny Panie Prezesie,

Działając na rzecz ochrony przynależnemu każdej osobie prawa do należytej reprezentacji w postępowaniu sądowym, praworządności oraz ochrony grup zagrożonych wykluczeniem, zwracamy się z uprzejmą prośbą o rozważenie możliwości takiej zmiany organizacji pracy Naczelnego Sądu Administracyjnego w trakcie stanu epidemii w Polsce, aby względy ochrony zdrowia publicznego nie prowadziły do naruszania praw strony do sądowej kontroli decyzji administracyjnej. Prosimy tym samym o rozważenie możliwości przeprowadzania rozpraw za pomocą środków komunikacji na odległość. Ewentualnie, w razie braku możliwości przeprowadzenia rozpraw za pomocą środków komunikacji, zwracamy się z uprzejmą prośbą o rozważenie możliwości odraczania terminu rozpoznania sprawy tak, aby możliwe było przeprowadzenie rozpraw w tych sprawach, w których przynajmniej jedna ze stron złożyła wniosek o przeprowadzenie rozprawy.

Na mocy art. 15 zys4 ust. 1 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (dalej: „Tarcza Antykryzysowa”) w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19 oraz w ciągu roku od odwołania ostatniego z nich w sprawach, w których strona wnosząca skargę kasacyjną nie zrzekła się rozprawy lub inna strona zażądała przeprowadzenia rozprawy, Naczelny Sąd Administracyjny może rozpoznać skargę kasacyjną na posiedzeniu niejawnym, jeżeli wszystkie strony w terminie 14 dni od dnia doręczenia zawiadomienia o zamiarze skierowania sprawy na posiedzenie niejawne wyrażą na to zgodę. Na mocy art. 15 zys4 ust. 2 „Tarczy Antykryzysowej” w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19 oraz w ciągu roku od odwołania ostatniego ze stanów, sądy administracyjne uprawnione są do przeprowadzania rozpraw przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiających przeprowadzenie jej na odległość z jednoczesnym bezpośrednim przekazem obrazu i dźwięku. Osoby uczestniczące w takiej rozprawie nie muszą przebywać w budynku sądu. Odstąpienie od przeprowadzenia rozprawy w trybie

zdalnym i rozstrzygnięcie sprawy na posiedzeniu niejawnym może zostać wyjątkowo zarządzane przez przewodniczącego, jeżeli uzna rozpoznanie sprawy za konieczne, a przeprowadzenie wymaganej przez ustawę rozprawy mogłoby wywołać nadmierne zagrożenie dla zdrowia osób w niej uczestniczących i nie można przeprowadzić jej na odległość z jednoczesnym bezpośrednim przekazem obrazu i dźwięku. W praktyce obecnie wszystkie sprawy rozstrzygane przez Naczelny Sąd Administracyjny zostały skierowane na posiedzenia niejawne, bez udziału stron.

Mając na uwadze literalne brzmienie wskazanych przepisów należy przyjąć, że skierowanie sprawy do rozpoznania na posiedzeniu niejawnym powinno być środkiem ostatecznym podjętym po indywidualnym zbadaniu każdej sprawy celem dokonania oceny, czy jak najszybsze rozpoznanie sprawy jest konieczne oraz czy nie ma możliwości przeprowadzenia rozprawy na odległość lub odroczenia rozpoznania sprawy celem umożliwienia przeprowadzenia rozprawy w terminie późniejszym. Tym samym, przekazanie sprawy na posiedzenie niejawne powinno stanowić wyjątek, a nie generalną zasadę orzekania w wojewódzkich sądach administracyjnych. Obecna praktyka Naczelnego Sądu Administracyjnego zdaje się naruszać wskazane przepisy „Tarczy Antykryzysowej”. Żadne inne przepisy rangi ustawowej bądź konstytucyjnej nie uprawniają Naczelnego Sądu Administracyjnego do automatycznego odwołania wszystkich rozpraw oraz przekazania spraw do rozstrzygnięcia na posiedzenia niejawne.

Blankietowe pozbawienie strony i jej pełnomocnika możliwości czynnego udziału i uczestnictwa w rozprawie narusza także standardy międzynarodowe oraz gwarancje konstytucyjne, w tym prawo do sądu. Niejednokrotnie sprawy rozpatrywane przez Naczelny Sąd Administracyjny dotyczą kwestii związanych z podstawowymi prawami człowieka takimi jak: prawo do życia, wolności od prześladowania i ryzyka doznania poważnej krzywdy, wolności od tortur, niehumanitarnego traktowania, kwestii związanych z ryzykiem rozdzielenia z rodziną i/lub naruszeniem praw dziecka, prawem do pomocy socjalnej, do wykonywania pracy lub pełnienia służby. Waga tych spraw, potencjalne negatywne i często nieodwracalne skutki rozstrzygnięcia dla życia skarżącego, wymagają takiego ukształtowania postępowania, aby skarżący mógł kompleksowo przedstawić wszystkie fakty i argumenty, które w jego ocenie przemawiają na jego rzecz. Pomimo że postępowanie sądowo-administracyjne w przeważającej mierze ma charakter pisemny, rozprawa odgrywa szczególną rolę w toku rozpatrywania sprawy. Prawo do zabrania głosu przed wydaniem wyroku daje nie tylko możliwość zaprezentowania końcowego stanowiska stron, ale również wyjaśnienia kwestii wątpliwych i niejasnych zarówno w stanie faktycznym, jak i prawnym sprawy. Rozprawa pozwala także ustosunkować się do stanowiska i argumentacji strony przeciwnej. Pozbawienie strony możliwości uczestnictwa w rozprawie uniemożliwia zajęcie stanowiska wobec ewentualnie pojawiających się pytań ze strony składu sędziowskiego, co w sposób negatywny może przełożyć się na jakość orzecznictwa Naczelnego Sądu Administracyjnego.

Zmiana organizacji pracy w części sądów powszechnych wskazuje, że przeprowadzanie posiedzeń w trybie zdalnym jest możliwe z technicznego punktu widzenia i pozwala na poszanowanie praw strony do czynnego uczestnictwa w postępowaniu. Niezrozumiałe jest tym samym odstąpienie przez Naczelny Sąd Administracyjny od możliwości wprowadzenia takiego rozwiązania.

Mając powyższe na względzie, zwracamy się z uprzejmą prośbą o wprowadzenie rozwiązań zmierzających do pełnego wdrożenia art. 15 zys⁴ ust. 2 „Tarczy Antykryzysowej” poprzez zagwarantowanie możliwości przeprowadzenia rozpraw przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiających przeprowadzenie ich na odległość z jednoczesnym bezpośrednim przekazem obrazu i dźwięku, a kierowanie spraw na posiedzenia niejawne wyłącznie w przypadku zgody stron.

W imieniu niżej podpisanych

z powołaniem,

Podpisali:

Katarzyna Stupik
PREZESKA ZARZĄDU
Stowarzyszenia Interwencji Prawnej

Amnesty International Polska
Centrum Pomocy Prawnej im. Haliny Nieć
Forum Obywatelskiego Rozwoju
Fundacja ClientEarth Prawnicy dla Ziemi
Fundacja ePaństwo
Fundacja Instytut na rzecz Państwa Prawa
Fundacja na rzecz Równości i Emancypacji STER
Fundacja Panoptykon
Fundacja Polskie Forum Migracyjne
Fundacja WWF Polska
Helsińska Fundacja Praw Człowieka
Inicjatywa Wolne Sądy
„Niebieska Linia” Instytutu Psychologii Zdrowia PTP
NOMADA Stowarzyszenie na Rzecz Integracji Społeczeństwa Wielokulturowego
Okręgowa Izba Radców Prawnych w Warszawie
Otwarta Rzeczpospolita - Stowarzyszenie przeciw Antysemityzmowi i Ksenofobii
Polska Fundacja im. Roberta Schumana
Sieć Obywatelska Watchdog Polska
Stowarzyszenie Homo Faber
Stowarzyszenie Interwencji Prawnej
Stowarzyszenie prof. Zbigniewa Hołdy